

Udviklingstendenser i ungdomskriminaliteten i Fyns politikreds

Helena Birk Oxlund, Cand.scient.soc. i Kriminologi og fuldmægtig i Fyns Politi

Indledning

I Danmark skete der i 2020 et fald i overtrædelser af straffeloven, hvor den anmeldte kriminalitet faldt fra 354.859 anmeldelser i 2019 til 325.483 i 2020, hvilket svarer til 8 pct. (Danmark Statistik 2021). COVID-19 pandemien vurderes at være medvirkende til denne udvikling, og den omfattende nedlukning af samfundet i perioden 11. marts 2020 til den 6. april 2020 medførte bl.a. et markant fald i voldskriminaliteten på ca. 31 pct. (Mannov, Østergaard & Minke 2020). Flere rapporter og analyser tyder imidlertid på, at samfundsnedlukningen og dertilhørende restriktionerne har haft en negativ betydning for særligt udsatte børn og unge (Egmond Fonden 2020). Eksempelvis oplevede børnetelefonen i Danmark næsten en fordobling i antallet af henvendelser i 2020 sammenlignet med 2018 (DR Nyheder 2021). Red Barnet viser i en undersøgelse foretaget af Rambøll, at hvert tredje barn i alderen 9-12 år og hver anden ung i alderen 13-17 år har oplevet digitale krænkelser inden for det seneste år, og at de børn og unge, der oplever ensomhed og har lav trivsel, viser sig at være endnu mere udsatte¹ (Rambøll 2022).

Rapporten *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2011-2020*, som Justitsministeriets forskningskontor udgav i 2021 viser, at der fortsat er en stigning i antallet af mistanker og sigtelser i børne- og ungdomskriminaliteten. Rapporten viser overordnet, at der fra 2019 til 2020 er sket en stigning på 11 pct. i antal mistanker/sigtelser mod 10-17 årige, en udvikling som i høj grad skyldes oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet 1. januar 2019. Vold og trusler er siden 2019 den mest udbredte kategori blandt børn og unge, og fra 2019 til 2020 er antallet af sigtelser om vold og trusler blandt børn og unge under 15 år steget med 10 pct. (Justitsministeriet 2021b). Den nyligst udkomne rapport fra Justitsministeriets forskningskontor *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2012-2021* viser, at der fra 2020 til 2021 er sket et fald på 17 pct. i antal mistanker/sigtelser mod 10-17 årige, men at der ses en stigning blandt børn og unge i alderen 10-årige, 12-årige og 13-årige. Dertil

1. Digitale krænkelser defineres i undersøgelsen som ubehagelige oplevelser, der sker på internettet. Dermed er digitale krænkelser ikke afgrænset til eksempelvis seksualiserede digitale krænkelser.

viser rapporten at stigningen er størst inden for økonomisk kriminalitet og seksualforbrydelser. Et lille fald ses i antallet af sigtelser om vold blandt 10-14 årige (2 pct. fald), men sager vedrørende vold og trusler er fortsat udbredt og udgør i 2021 knap en fjerdedel af det samlede antal mistanker/sigtelser blandt børn og unge (Justitsministeriet 2022).

Til trods for, at der er sket et fald i overtrædelser i straffeloven, også blandt børn og unge, ses der en stigning inden for nogle bestemte sagskategorier blandt unge under 15 år.

Formålet med denne artikel er todelt og således vil artiklen dels undersøge udviklingen i ungdomskriminaliteten med afsæt i data fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS) for Fyns politikreds. Dels vil artiklen med grundlag i eksisterende forskning forsøge at belyse, hvorvidt udviklingen kan forstås i en sammenhæng med samfundsnedlukningen under COVID-19 pandemien. En stor del af analysens resultater baseres på sigtelsesdata fra Fyns politikreds, som geografisk er placeret mellem Jylland og Sjælland. I politikredsen indgår 10 kommuner, hvoraf Odense Kommune er den største kommune med ca. 206.000 indbyggere ud af politikredsens ca. 552.000 indbyggere. Dermed er ca. 9 pct. af Danmarks befolkning iboende i Fyns politikreds.

Udviklingen i ungdomskriminaliteten igennem tiden

For at perspektivere udviklingen i ungdomskriminalitet i Danmark vil dette afsnit præsentere udviklingen i antal sigtelser siden 2006 blandt børn og unge i alderen 10-17 år. I 2006 var ungdomskriminaliteten på sit højeste med mere end 25.000 mistanker/sigtelser for straffelovsovertrædelser mod 10-17 årige i Danmark. Helt frem til 2016 faldt ungdomskriminaliteten hvert år, og var i 2016 på sit laveste med 11.647 mistanker/sigtelser for straffelovsovertrædelser. I 2018 var der en større stigning i ungdomskriminaliteten på landsplan, hvilket er året for de mange sigtelser i Umbrella-sagen². Fortsat steg ungdomskriminaliteten fra 2019 til 2020, hvilket også skyldes oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet, som var med til at synliggøre flere sigtelser blandt børn og unge under den kriminelle lavalder på 15 år. I 2021 er ungdomskriminaliteten på nogenlunde niveau med 2016 med i alt 11.727 mistanker/sigtelser for straffelovsovertrædelser i 2021. En grund til faldet i ungdomskriminaliteten i Danmark kan blandt andet være det øgede fokus, der er på forebyggelse af kriminalitet blandt børn og unge. I Danmark forebygges der i høj grad i en tidlig alder, både almenpræventivt og individualpræventivt (Justitsministeriet 2022). Til trods for en nogenlunde stabilisering i antallet af mistanker/sigtelser blandt børn og unge i alderen

2. I Umbrella-sagen blev omkring 1000 unge i 2018 sigtet for at dele en video med seksuelt krænkende materiale med to 15-årige, og var en af de største sager om digitale krænkelser i Danmark.

10-17 år, er forebyggelse og bekæmpelse af ungdomskriminalitet fortsat et øget fokusområde blandt myndighederne.

Ses der på udviklingen i ungdomskriminalitet i Norge viser ungedatarapporten fra 2020, nogle af de samme tendenser som i Danmark. Der er i Norge en nogenlunde stabilisering i udviklingen af børne- og ungdomskriminalitet siden 2016. Dog er der i Norge, ligesom i Danmark, stadig alvorlige sagsområder, hvor en del unge begår kriminalitet. Antallet af sigtelser for seksualforbrydelser sammenlignet med andre typer af kriminalitet er steget i perioden 2016 til 2020 særligt blandt unge i alderen 15-17 år. Også antallet af unge, der sigtes for vold er stigende i aldersgruppen 15-17 år i perioden 2016 til 2020 som den eneste aldersgruppe. I Norge har 22 pct. af unge under 18 år begået vold i perioden 2016 til 2019 (Aase m.fl. 2020). Dertil viser en opgørelse fra Norge, at der gennem de sidste fem år i Norge er en klar tendens til en øgning i antal sigtede i aldersgruppen 5-14 år. I 2021 var der 5.148 lovovertrædelser blandt børn og unge i alderen 5-14 år og disse fordeler sig blandt 3.594 unikke personer. Det er en stigning på 18 pct. sigtelser blandt børn og unge i alderen 5-14 år i Norge fra 2020-2021. Blandt denne aldersgruppe er det særligt tyveri, ejendomsskade og seksualforbrydelser der sigtes for. Dertil viser undersøgelsen, at blandt 13 og 14 årige i Norge er 1.103 børn og unge registreret med i alt 1.531 sigtelser for vold hvoraf 826 af disse sigtelser angår fysisk vold. Alene aldersgruppen 13-14 årige har 12 pct. flere sigtede for vold i 2021 end i 2020 (Statistik Sentralbyrå 2022).

Metode og datagrundlag

Denne artikel er baseret på en analyse af i alt 249 sigtelser over en treårig periode fra 1. januar 2019 til 31. december 2021. Datasættet består af sigtelser på volds- og sædelighedsområdet blandt unge i aldersgruppen 10-14 år i Fyns politikreds. Sigtelsesdata er hentet fra Politiets sagsstyringssystem POLSAS, hvor der er oplysninger om bopælsadresse, sigtelser, alder og køn. Politiets sagsstyringssystem er et journaliserings- og sagssystem, og dermed ikke udarbejdet til forskningsformål, hvorfor analysen vil være påvirket af politiets registreringspraksis samt af detaljegraden i sagernes resumefelter. Derudover er POLSAS baseret på dynamiske data, hvilket betyder, at data løbende opdateres med bl.a. efterregistreringer.

Analysen er baseret på sigtelsesdata, og det betyder, at antallet af sager i analysen er bestemt ud fra det år, hvor der er oprettet en sigtelse og ikke ud fra det år, hvor gerningen er begået. I mange tilfælde, vil sigtelsestidspunktet og gerningstidspunktet dog være inden for samme år. Dog betyder det, at nogle sager vil falde fra, hvis gerningspersonen i gerningsåret har været 14 år, men i året for sigtelsen er fyldt 15 år. Analysen baseres på sigtelser, da det er den eneste mulighed for at kontrollere for alder, eftersom der på anmeldelsesdata ikke er registreret alder. Justitsministeriets

forskningskontor har i deres rapport om ungdomskriminalitet sammenholdt data for det år sigtelsen er oprettet og for det år gerningen er begået for at sammenligne afvigelsen. Ses der alene på 2021 fremgår det af Justitsministeriets rapport, at der er registreret 27 pct. færre mistanker/sigtelser i 2021, hvis der tages udgangspunkt i gerningsåret frem for sigtelsesåret. Forskydningen mellem året for gerningen og året for sigtelse er et vilkår for brug af sigtelsesdata, og dermed vil der ses en forskydning hvert år. Det skal bemærkes, at det varierer meget, hvor lang tid der går fra gerningen er udført til der rejses sigtelse. Særligt i sager om økonomisk kriminalitet kan tidsrummet mellem gerning og sigtelse være høj, og på netop dette sagsområde er der identificeret i stigning blandt børn og unge i perioden 2020 til 2021 (Justitsministeriet 2022).

Det bemærkes, at artiklens analyse er baseret på et mindre datasæt som ikke gør det muligt at generalisere analysens resultater, og det fordrer, at tolkningen af tendenser skal foretages varsomt (Pedersen 2018). Derfor er artiklen todelt således der inddrages eksisterende forskning til at underbygge analysens fund samt at kunne perspektivere resultaterne til en bredere kontekst.

Endelig skal det nævnes at denne analyse kun er baseret på den kriminalitet, der er anmeldt til politiet og derefter har medført en sigtelse. Antallet af sigtelser i politiets kendskab afhænger af både anmeldelsestilbøjeligheden samt politiets mistankegrundlag for at lade anmeldelsen føre til sigtelse. Derfor er der også tale om et mørketal, hvormed antallet af sigtelser, som præsenteres i denne analyse, ikke er ensbetydende med konkrete antal hændelser, hvor der er tale om vold eller deling af seksuelt materiale blandt børn og unge. Det vurderes, at der formentlig vil være et større mørketal for sædelighedssigtelserne end voldssigtelserne, da IT-kriminalitet, som eksempelvis deling af seksuelle billeder og videoer, i mindre grad anmeldes til politiet end eksempelvis vold.

De 249 sigtelser fordeler sig på 190 unikke personer, dermed er der nogle personer, som har mere end én sigtelse. Datasættets 249 sigtelserne fordeler sig således, at der er 167 sigtelser på voldsområdet og 82 sigtelser på sædelighedsområdet. Der er foretaget to separate kodninger af sigtelser for vold og sædelighed. Kodningerne er i begge tilfælde foretaget ud fra en gennemlæsning af sagernes resumefelt. Resumefeltet har en begrænsning, da der her kun er gengivet et kort resume af sagen. For at få yderligere oplysninger om en sag skal denne fremsøges manuelt i politiets sagsstyringssystem, hvilket ikke er gjort i denne analyse. For voldssigtelserne er der kodet for følgende: *relation mellem gerningsperson og offer, anvendelse af våben, gruppevold, gerningstidspunkt og gerningsstedstype*. For sigtelserne på sædelighedsområdet er der kodet for: *type af gerning, brug af online medie og antal journalnumre*. Kodningen er foretaget ud fra en kodemanual, hvor der er fastsat kodningsprincipper. Disse principper indebærer følgende:

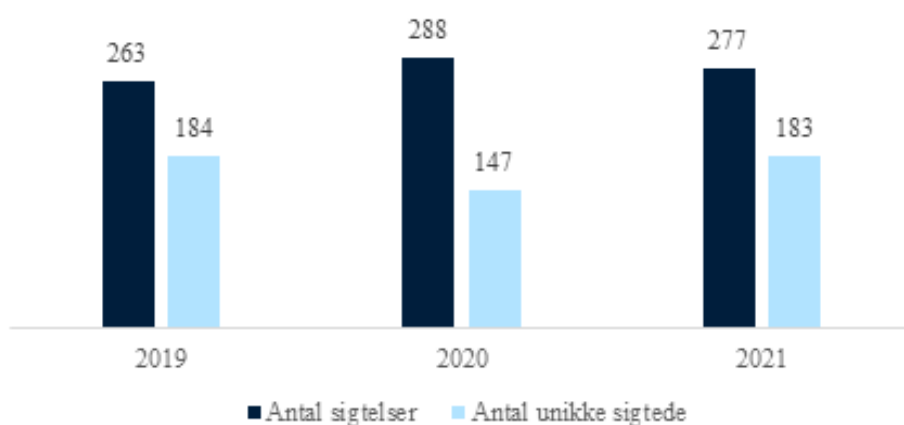
Inklusion foretrækkes frem for eksklusion: I udgangspunktet er alle oplysninger inkluderet. En oplysning kan godt inkluderes selvom den kun står nævnt en enkelt gang i sagen, og selvom der ikke er overvældende bevis for, at oplysningen er rigtig.

Koderen skal i udgangspunkt foretage skøn: Koderen bør så vidt muligt foretage skøn af informationerne i sagen og kode variablene. Missingværdier bør kun benyttes i tilfælde, hvor det ikke er muligt at foretage dette skøn og ikke hvor skønnet er usikkert, for det vil et skøn altid være i nogen grad.

Fravær af information er ikke information om fravær: Sagerne indeholder ikke mere information end den information, som har været relevant for at kunne løfte bevisbyrden. Derfor er der mange oplysninger, der ikke fremgår af sagen. Det er væsentligt at bemærke, at fordi der ikke er oplysninger om bestemte hændelser, er det ikke det samme som, at disse hændelser ikke fandt sted.

Ungdomskriminalitet i Fyns politikreds fra 2019 til 2021

Figur 1 viser udviklingen i ungdomskriminaliteten for unge under 15 år i Fyns politikreds inden for følgende ni sagsområder: *drab, indbrud, narkotika og smugling, røveri, sædelighed, tyveri, vold, økonomisk kriminalitet og øvrig straffelov*. Der gøres opmærksom på, at de præsenterede data er rå data, og der er samtidig tale om en mindre mængde data, hvor der ikke er udregnet en statistisk signifikans.

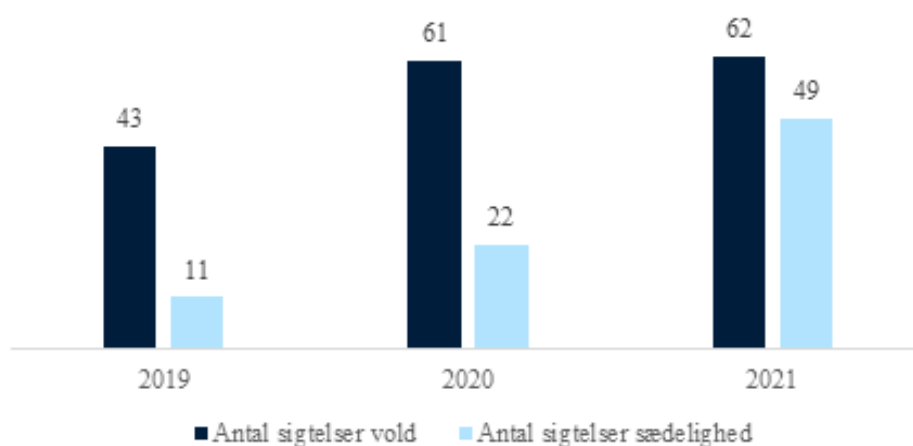

Figur 1. Antallet af sigtelser og unikke sigtede i alderen 10-14 i perioden 1. januar 2019 til 31. december 2021 i Fyns politikreds.

ESSAY

Figur 1 viser en stigning i antal sigtelser fra 2019 til 2020 og et fald igen fra 2020 til 2021. Der er i 2019 og 2021 ca. samme antal unikke sigtede, hvor antallet af unikke sigtede i 2020 er lavere med næsten 40 færre unikke sigtede end 2019 og 2021. Samtidig med at 2020 er det år med flest sigtelser, og derved har de sigtede unge i 2020 flere sigtelser på sig end 2019 og 2020.

Ud af alle sigtelser mod børn og unge under 15 år i perioden 1. januar 2019 til 31. december 2021 i Fyns politikreds udgør voldssigtelser 20 pct. Hertil viser en devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet foretaget af Justitsministeriets Forskningskontor, at 90 pct. af sagerne i Ungdomskriminalitetsnævnet er henvist hertil på baggrund af personfarlig kriminalitet og heraf angår de fleste sager voldsforbrydelser (Justitsministeriet 2021a). Antallet af sigtelser på sædelighedsområdet udgør en mindre procentdel af det samlede antal sigtelser mod børn og unge under 15 år i Fyns politikreds på 10 pct. Dog er stigningen i perioden fra 2019 til 2021 større for sædelighedssigtelser end for voldssigtelserne.

Figur 2. Antallet af sigtelser på volds- og sædelighedsområdet i alderen 0-14 i perioden 1. januar 2019 til 31. december 2021 i Fyns politikreds.

Figur 2 viser, at der er sket en stigning i antallet af sigtelser på volds- og sædelighedsområdet siden 2019. Særligt sigtelser på sædelighedsområdet er stigende siden 2019, hvor stigningen svarer til 22 pct. Hertil finder Danmarks Statistik, at i alt 223 anmeldelser i 2020 blandt børn og unge under 15 år angik som seksualforbrydelser, svarende til en stigning på 63 pct. i forhold til antal anmeldelser i 2019 (Danmarks Statistik 2020). Også på landsplan ses en udvikling i antal sigtelser på sædelighedsområdet mod børn og unge under 15 år. Samme tendens ses, hvor der både sker flere sigtelser samtidig med at flere unikke personer sigtes (POLSAS).

Når der ses en sådan stigning på så få år er det vigtigt at tage højde for, hvor mange unikke sigtede, der er registreret. I tilfælde hvor eksempelvis en video med seksuel indhold er videredelt til 10 personer, vil denne ene

sag generere 10 forskellige sigtelser under samme journalnummer. I dette datasæt er der 71 unikke journalnumre ud af de i alt 82 sigtelser på sædelighedsområdet.

Resultater fra den systematiske kodning af voldssager

De følgende resultater henviser til kodningen af de 167 voldssigelser i perioden 1. januar 2019 til 31. december 2021. Gennemgangen af resultaterne belyser ikke udviklingen fra 2019 til 2021, men viser resultater ud fra det samlede antal voldssigelser i perioden.

Gerningstidspunkt³

80 pct. af volden sker i eftermiddags- (kl. 12.00-17.00) og aftentimerne (kl. 17.00-23.00), hvor kun 11 pct. af voldssigelserne er registreret om natten (kl. 23.00-05.00). Det antyder, at unge under 15 år ikke begår nattelivsrelateret vold i samme grad som ældre aldersgrupper. Dette kan være en forklaring på, at volden blandt unge under 15 år ikke er faldende til trods for samfundsnedlukningen, hvor forskning viser, at nattelivsvolden er faldet under COVID-19 pandemien (Ejrnæs m.fl. 2021).

Gerningsstedstype

53 pct. af voldssigelserne er registreret i det offentlige rum som eksempelvis på gaden, i parker, på biblioteker mm. Derudover er 37 pct. af voldssigelserne registreret på en institution, skole eller fritidsklub. Meget få voldssigelser er registreret i det private hjem (4 pct.), og kun én voldsepisode er registreret til at foregå i nattelivet.

Relation mellem gerningsperson og offer: I 66 pct. af voldssigelserne har gerningsperson/-personerne og ofret/ofrene en relation til hinanden. Oftest er relationen mellem gerningsperson og offer, at de er bekendte⁴ (33 pct.). I 15 pct. af voldssigelserne er der tale om vold mellem en elev/beboer som gerningsperson og en lærer/pædagog som offer. Derudover er der i 7 pct. af sigtelserne tale om vold mod polititjenestemand.

Gruppevold:

I 54 pct. af voldssigelserne er volden begået af én gerningsperson, det svarer til 91 ud af de 167 sigtelser, hvor i 76 af sigtelserne (46 pct.) er volden begået af mere end én gerningsperson. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at

3. Data er her baseret på registreret gerningstidspunkt og er derfor ikke det samme som sigtelsestidspunktet.

4. Kategorien "bekendte" er i denne analyse defineret som værende venner, venners venner, perifere bekendte. Dermed er der ikke tale om vidt fremmede personer i denne kategori.

hvis der er flere gerningspersoner under 15 år til én voldsepisode, så genererer denne voldsepisode flere sigtelser. Derfor er der ikke tale om 76 enkeltstående voldsepisoder med mere end én gerningsperson. For at kontrollere for dette, har vi fjernet alle gentagne journalnumre, og her finder datasættet 44 unikke journalnumre. Det vil sige, at der er 44 enkelte episoder, hvor volden er begået af mere end én gerningsperson.

Resultater fra den systematiske kodning af sædelighedssager

De følgende resultater henviser til kodningen af de 82 sædelighedssigelser i perioden 1. januar 2019 til 31. december 2021. Gennemgangen af resultaterne belyser ikke udviklingen fra 2019 til 2021, men viser resultater ud fra det samlede antal sædelighedssigelser i perioden.

Kategorisering af sigtelser

Ud fra den systematiske kodning af de 82 sigtelser på sædelighedsområdet er der defineret seks kategoriseringer: *Ulovlig billeddeling, voldtægt, blufærdighedskrænkelse, besiddelse af børneporno, afpresning og beføling.*

Ulovlig billeddeling

I 47 pct. af de 82 sigtelser er der tale om ulovlig billeddeling. I 22 tilfælde er mediet Snapchat anvendt, som er et online medie, hvor man kan sende billeder og videoer uden disse automatisk gemmes, hvilket kan øge tilbøjeligheden til at unge er villige til at sende og videre dele billeder med seksuelt indhold gennem dette medie. Ulovlig billeddeling vurderes dermed at være en af de væsentligste årsager til, at der ses en stigning på antallet af sigtelser blandt børn og unge under 15 år på sædelighedsområdet.

Præsentation af eksisterende forskning

I de følgende afsnit vil artiklen præsentere eksisterende forskning, som har til formål at underbygge analysens fund. Den eksisterende forskning vil præsentere mulige forklaringer på, hvorvidt samfundsnedlukningen under COVID-19 kan have haft en betydning for ungdomskriminaliteten i Fyns politikreds. Det skal nævnes, at det ikke er hensigten at foretage kausale sammenhænge mellem nedenstående forskning og udviklingen i ungdomskriminaliteten.

Unge tilknytning til fællesskaber og fritidsaktiviteter

Eftersom analysen finder, at en overvægt af voldssigelserne er registreret i det offentlige rum vurderes det relevant at undersøge, hvorvidt samfundsnedlukningen som følge af COVID-19 pandemien kan være en del af forklaringen

ESSAY

herfor. Til at underbygge den påstand inddrages et fornyligt afsluttet forskningsprojekt fra Aarhus Universitet *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges hverdagsliv og fællesskaber i udsatte boligområder*, der undersøger, hvordan fritids- og ungdomsklubber i udsatte boligområder kan have en forebyggende effekt mod at børn og unge bevæger sig ind i kriminalitet og banderelaterede grupperinger (Petersen m.fl. 2019). Samfundsnedlukningen, som skete på baggrund af COVID-19 d. 11. marts 2020, betød, at alle institutioner, fritidsklubber og -aktiviteter i Danmark måtte lukke, og det satte store krav til både de unge og deres forældre om at aktivere de unge. Samfundsnedlukningen betød samtidig, at de unge, som forinden nedlukningen var i institutioner med voksne, nu i højere grad var overladt til dem selv. Forskningsprojektets datamateriale peger netop på, at de voksne er vigtige for de unge i de udsatte miljøer. Derudover finder forskningsprojektet at fritidsklubberne giver de unge mulighed for at være en del af et fællesskab med både andre unge men også voksne. De unge i forskningsprojektet nævner selv, at fritidsklubben bl.a. udelukker de personer, der begår kriminalitet. Det betyder, at de unges deltagelse i fritidsklubberne giver dem bedre vilkår for ikke at havne i kriminalitet, da fritidsklubben skaber grobund for at danne et fællesskab på en anden måde end at færdes på gaden (Ibid.).

Anden forskning fra Aarhus Universitet *Stemmer fra en bande – Unge bandemedlemmers egne fortællinger om opvækst, hverdagsliv og fremtid* viser netop, at pædagogiske indsatser med fokus på sunde fællesskaber har en betydning for børns bevægelser ind i bander, også kaldet *præbandefasen*. Denne fase er karakteriseret ved, at børns tilstedeværelse i udsatte boligområder med løs tilknytning til skole og fritidsaktiviteter i højere grad er udsat for at ende i kriminalitet og i banderelaterede grupperinger (Petersen 2015).

Justitsministeriets forskningskontor finder i en undersøgelse *Første led i fødekæden? En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper*, at livsstilsfaktorer har større betydning for kriminalitetsrisikoen og risikoen for at indgå i kriminelle grupper end individuelle risikofaktorer har. En spørgeskemaundersøgelse viser, at de unges ønske om at indgå i en bande særligt relaterer sig til deres faktiske og oplevede nærhed af bander i deres boligområde. Justitsministeriets undersøgelse peger på, at unges deltagelse i kriminelle grupper bedst kan betegnes som en social tiltrækningsproces hvor *broderskabsånden*, som ofte kendetegner de kriminelle gruppers sammenhold, kan udgøre en motivationsfaktor for nogle unge, ligesom status, magt og den livsstil, der forbindes med kriminelle grupper, kan udgøre en motivationsfaktor. Dermed adskiller kriminelle grupper sig fra øvrige grupper af unge, som begår alvorlig kriminalitet, ved at kunne tilbyde et mere permanent fællesskab, der rækker ud over kriminaliteten og dermed et livsindhold til unge, som ikke føler, de passer ind andre steder. Det betyder, at fremtidige indsatser bør baseres på og tage udgangspunkt i viden om kriminelle grupper og deres sociale struktur, frem for den enkelte unges kriminalitet (Pedersen & Lindstad 2011).

Børn og unges digitale risikoadfærd

Børn og unges brug af digitale medier er steget de seneste år. VIVE viser i en undersøgelse *Børn og unges trivsel og brug af digitale medier* fra 2020, at 26 pct. af børn i 11-års alderen bruger 2-4 timer dagligt på digitale medier, mens det samme gør sig gældende for 39 pct. i 15-års alderen. Størstedelen af de unges online tid bruges på sociale medier. De unge er derfor i risikogruppen både som ofre og gerningspersoner i forbindelse med kriminalitet, som bliver begået online (Ottosen & Andreassen 2020). Selvom børn og unge også forinden COVID-19 har brugt meget tid på digitale medier, så tyder megen på, at der under pandemien har været et øget forbrug af digitale medier. En undersøgelse foretaget af GroupM viser, at 54 pct. ud af 1000 respondenter svarer, at de har brugt mere tid på de sociale medier under den massive nedlukning i marts måned 2020 (Quisma 2020).

Rambøll finder i undersøgelsen *Børn og unges oplevelser med digitale krænkelser*, som foretaget for Red Barnet i 2021, at 42 pct. ud af 3.219 børn og unge inden for det seneste år har oplevet at være udsat for digitale krænkelser. Her er det særligt piger i aldersgruppen 13-17 år, der er udsatte, hvor også dem med lav trivsel og dem, der føler sig ensomme er i risikogruppen for at blive udsat for digitale krænkelser. Dertil viser undersøgelsen, at 73 pct. af børn og unge i alderen 9-17 år er til stede på mediet Snapchat, og 49 pct. af de digitale krænkelser mod børn og unge sker på Snapchat. Det står klart i undersøgelsen, at digitale krænkelser påvirker børn og unges trivsel. 26 pct. af børn og unge, der har været udsat for digitale krænkelser, svarer, at de får ondt i maven, 18 pct. føler sig alene og 17 pct. giver sig selv skylden. Desuden viser undersøgelsen af 13 pct. inden for det eneste år har modtaget private eller intime billeder eller videoer, 10 pct. er blevet fotograferet eller filmet uden at ville det, 6 pct. er blevet truet eller afpresset på nettet og 3 pct. har fået delt intime eller private billeder eller videoer uden at have givet lov (Rambøll 2022).

Ungeprofilundersøgelser viser, at unge under 15 år sender og modtager flere billeder af seksuel karakter sammenlignet med unge over 15 år. En sammenligning af ungeprofilundersøgelsen fra 2016/2017 og 2019/2020 viser, at der er sket en fordobling af unge, der sender billeder af seksuel karakter af sig selv, hvilket svarer til ca. hver 10. elev i 7. klasse (Jensen & Østergaard 2021). Den seneste Ungeprofilundersøgelse fra 2021 viser bl.a., at ca. 1 ud af 10 i udkolingen har delt et seksuelt billede/video af sig selv inden for det sidste år. Dertil viser undersøgelsen, at ca. 1 ud af 10 i udkolingen inden for det sidste år har modtaget et seksuelt billede/video af andre, som er delt uden samtykke. Dertil har ca. 1 ud af 40 i udkolingen delt et seksuelt billede/video af andre uden samtykke inden for det sidste år. Det er en bekymrende udvikling set i lyset af det skærpede fokus i de senere år efter eksempelvis Umbrella-sagen. Ligeledes findes der flere kampagner og undervisningsmateriale om sikker online adfærd. Men det til trods ses stadig en stigende tendens til, at de helt unge har en risikobetonet adfærd på de digitale medier.

Stigningen i børn og unges deling af seksuelle billeder og videoer har ligeledes fået Fyns Politi til at øge fokus på unges digitale risikoadfærd. I den årlige samarbejdsplan, som er et forpligtende samarbejde mellem politiet og kommunerne i politikredsen, er et af fokuspunkterne i 2022 unges digitale risikoadfærd. Helt konkret arbejder Fyns Politi og kommunerne med at styrke samarbejdet på området og øge fokus på kommunikation og videndeling om unges digitale risikoadfærd, således der udmøntes det mest optimale forebyggende arbejde på området (Fyns Politi 2021).

Konklusion

Artiklen belyser, Fyns Politi ser ind i en stigning på volds- og sædelighedsområdet blandt børn og unge under 15 år. Hvorvidt voldskriminaliteten vil falde eller stige i fremtiden er svær at fastslå. Men ud fra politiets data og den ovenstående eksisterende forskning tyder megen på, at mindre opsyn med børn og unge har en betydning for børn og unge færdes på gaden og i det offentlige rum samtidig med at det kan øge risikoen for at begå kriminalitet og/eller befinde sig i kriminelle grupperinger. Siden 2019 er der sket en stigning i antal sigtelser på voldsområdet blandt børn og unge under 15 år både på landsplan og i Fyns politikreds. I Fyns politikreds foregår mere end halvdelen af voldsepisoderne i det offentlige rum og 26 pct. af alle voldsepisoder kategoriseres som gruppevold, hvor der er mere end én gerningsperson. COVID-19 og de dertilhørende nedlukninger af skoler, ungdomsklubber mm. har overladt flere unge under eget ansvar, hvilket kan have haft en betydning for antallet af voldsepisoder, der foregår i det offentlige rum.

Artiklen belyser, at IT-kriminalitet, hvor børn og unge sender og modtager seksuelle billeder og videoer, er en stigende tendens, som i høj grad må ses i lyset af den øgede digitalisering. Størstedelen af børn og unge begår sig på de sociale medier, både før og under COVID-19 pandemien, og intet tyder på at de unges forbrug heraf vil formindskes med tiden. Op mod halvdelen af sigtelserne på sædelighedsområdet blandt børn og unge under 15 år relaterer sig til ulovlig billed- og videodeling, og størstedelen af disse ulovlige delinger foregår over det sociale medie Snapchat. Denne udvikling ses også på landsplan, hvor Ungeprofilundersøgelsen siden 2017 har afdækket en stigning blandt unge i udskoling, der sender og modtager ulovlig billedmateriale. Dette sammen med børn og unges øgede digitale medieforbrug er med til at børn og unge er i risikogruppen både som ofre og gerningspersoner i forbindelse med kriminalitet, som bliver begået online (Ottosen & Andreasen 2020).

Kontaktoplysninger

Helena Birk Oxlund: helena_oxlund@hotmail.com eller hox001@politi.dk

Litteraturliste

- Aase, H., Lønnum, K., Sørlie, M., Hagen, K. A., Gustavson, K. & Utgarden, I. (2020). *Barn, unge og kriminalitet*. Folkehelseinstituttet.
<https://www.fhi.no/contentassets/9edd82a6bff54e488870e612131bb242/barn-unge-og-kriminalitet-2020.pdf>
- Danmarks Statistik (2021). *Kriminalitet 2020*. Danmarks Statistik.
- DR Nyheder (2021): <https://www.dr.dk/nyheder/indland/tvang-overvaagning-og-psykisk-vold-boerns-vilkaar-oplever-flere-henvendelser-om>. Lokaliseret d. 04.01.2022.
- Egmont Fonden (2020). *Ungdommen på pause – unges liv og læring i en coronatid*. Egmont Rapporten 2020.
file://tsclient/W/Egmontpct.20Rapportenpct.202020_0.pdf
- Ejrnæs, A., Scherg, R. H., Cold, A. & Staunstrup, J. K. (2021). *Nattelig og vold – en geografisk analyse af udviklingen i nattelivsrelateret vold under corona pandemien*. Roskilde Universitet.
- Fyns Politi (2021). *Kredsraadets Samarbejdsplan 2022*.
https://politi.dk/-/media/mediefiler/fyn/dokumenter/kredsraad/samarbejdsaftaler/samarbejdsplan-v3-2022_screenreaders.pdf
- Jensen, M. T. & Østergaard, J. (2021). *Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020 – En repræsentativitetsundersøgelse*. VIVE – Viden til Velfærd. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
<https://www.vive.dk/media/pure/16125/5566942>
- Justitsministeriet (2021a). *Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet*. Justitsministeriets Forskningskontor.
<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/05/Naevnsmoedet-En-devaluering-af-Ungdomskriminalitetsnaevnet..pdf>
- Justitsministeriet (2021b). *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2011-2020*. Justitsministeriets Forskningskontor.
<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/06/Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2011-2020.pdf>
- Justitsministeriet (2022). *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2012-2021*. Justitsministeriets Forskningskontor.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/06/Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2012-2021_web.pdf
- Mannov, J., Østergård, C. & Minke, L. K. (2020). *Kriminalitetsudviklingen i Danmark under COVID-19 pandemien*. Det Kriminalpræventive Råd.
<https://dkr.dk/media/7164/kriminalitetsudviklingen-i-danmark-under-covid-19-pandemien.pdf>
- Ottosen, M. H. & Andreasen, A. G. (2020). *Børn og unges trivsel og brug af digitale medier*. VIVE – Viden til Velfærd. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
<https://www.vive.dk/media/pure/15089/4329811>
- Pedersen, A. B. (2018). *Kapitel 1. Kvantitative kriminalitetsdata – om kildemateriale og læsning af oplysninger om kriminalitet*. I: Jacobsen, M. H. (2018). *Metoder i kriminologi*. Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 1. oplæg.
- Pedersen, M. L. & Lindstad J. M. (2011). *Første led i fødekæden? En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper*. Justitsministeriets Forskningskontor.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2011/Foerste_led_i_foedekaeden.pdf
- Petersen, K.E. (2015). *Stemmer fra en bande – Unge bandemedlemmers egne fortællinger om opvækst, hverdagsliv og fremtid*. DPU, Aarhus Universitet.
https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Forskning/SILO/Ebog_-_Stemmer_fra_en_bande_-_2015.pdf

ESSAY

- Petersen, K. E., Sørensen, L. H., Sørensen, T. E. M. & Ladefoged, L. (2019). *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges hverdagsliv og fællesskaber i udsatte boligområder*. DPU, Aarhus Universitet, Afdeling for Pædagogisk Sociologi.
https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/E-boeger/Ebog_-_Fritids-_og_ungdomsklubbers_betydning_i_udsatte_boligomraader.pdf
- Quisma (2020). *Sociale medier forener danskerne under COVID-19*. GroupM Danmark.
<https://www.mindshareworld.com/denmark/news/danskerne-aendrer-radikalt-vaer-og-adfaerd-faa-overblikket-her>
- Rambøll (2022). *Børn og unges oplevelser med digitale krænkelse*. Afrapportering af undersøgelse 2021. Foretaget for Red Barnet.
<https://sletdet.redbarnet.dk/wp-content/uploads/2022/02/sletdet-boern-og-unges-oplevelser-med-digitale-kraenkelse-rapport.pdf>
- Statistik Sentralbyrå (2022). *Færre siktede, men ikke blant de aller yngste*. Statistics Norway.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rettsvesen/statistikk/etterforskede-lovbrudd/artikler/faerre-siktede-men-ikke-blant-de-aller-yngste>